

УДК 681.3.06

Т.Н. Лопатіна, ст. викл.

Донецький національний технічний університет

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ

(Представлено д.т.н., проф. Самотокиним Б.Б.)

В даній роботі розглянуто проблему дистанційного навчання іноземній мові з використанням комп'ютерних телекомунікаційних мереж.

У науково-педагогічній літературі термін дистанційне навчання (ДН) вживається для позначення таких форм навчання, при яких передача інформації між тим, кого навчають, і тим, хто навчає, відбувається на відстані за допомогою технічних засобів зв'язку. Використання комп'ютерних телекомунікаційних (з грецьк.: теле – вдалину, далеко; лат.: комунікація – форма зв'язку, акт спілкування) мереж (ТКМ) значно розширює можливості ДН іноземній мові (ІМ).

Використання комп'ютера в навчанні призвело до виникнення нового напрямку, що одержав назву CALL (Computer Assisted Language Learning) або «Комп'ютерне навчання іноземним мовам» (КНІМ), тобто навчання, у якому навчальна комп'ютерна система використовується як спосіб підтримки навчального процесу для вирішення різних дидактико-психологічних та навчально-методичних задач, що сприяє оптимізації процесу навчання, а саме допомагає його організувати так, щоб при мінімальних затратах часу забезпечити ефективно оволодіння тою чи іншою іноземною мовою.

В даний час широко використовуються такі види комп'ютерних посібників для вивчення іноземної мови:

1. **Комп'ютерні словники та програми-перекладачі**, що використовуються для практики науково-технічного перекладу.

2. **Граматичні довідники**, де друкована традиційна інформація доповнюється звуковою інформацією, мультимедією або відеофрагментами, що дозволяє систематизувати вербальні та невербальні засоби спілкування, розкривати граматичні явища в динаміці. CD-Rom „Übungsblätter per Mausclick“, який з'явився у видавництві Hueber Verlag, представляє собою традиційний формат вправ, але дозволяє з найбільшою швидкістю та гнучкістю проводити заняття на іншому рівні, що немислимо за допомогою паперу і пера (<http://www.geist.de/hueber-vfd/verlag-D.html>).

3. **Електронні книги для читання** як навчальні програми і такі, що містять різні тексти, вправи і словники.

4. **Електронні підручники** як мультимедійні навчаючі програми (МНП) – інтерактивний засіб, тобто запрограмоване на зворотний зв'язок з тими, що навчаються, з озвученими вправами, інтегрованими озвученими словниками, системою корекцій помилок та граматичними довідниками.

5. **Мультимедійні ігри** на лазерних дисках, використання яких стимулює вивчення іноземної мови, коли гравці вирішують різні проблеми та задачі, а засвоєння мови відбувається ніби паралельно, на другому плані (www.learn-line.nrw.de/abgebote/computerspiele).

Для того, щоб не «потонути» в інформаційному морі, швидко і цілеспрямовано знаходити необхідні відомості, у КТМ впроваджуються та функціонують пошукові програмні системи міжнародної служби **Інтернету WWW**, тобто “wir wollen wissen”. Потенціал нових технологій у вивченні німецької мови чітко виявляється на Web-сторінці Гете-інституту «Deutsch lernen im Internet», який є віртуальним ресурсним центром Online-матеріалів з вивчення німецької мови. Ця біржа матеріалів надає поряд з готовими матеріалами можливість глобального обміну ідеями занять (<http://www.goete.de/z/ekp/deindex.htm>). А деякі сучасні німецькі навчально-методичні посібники мають в Інтернеті власні Homepage, де можна одержати і «завантажити» у свій РС різні програми, виконати вправи в режимі Online, одержати адреси по E-mail, взяти участь в дискусіях у телеконференції, дати об'яву на електронну дошку

оголошень. Ці комунікаційні можливості Інтернету говорять самі за себе й навчають міжкультурному спілкуванню на ІМ.

1. **Електронна пошта (E-Mail)** при ДН ІМ дозволяє пересилати тим, що навчаються, різні навчальні матеріали, індивідуальні завдання, інструкції, відповідати на їхні запитання й одержувати від них контрольні роботи. Таким чином, електронна пошта надає викладачу можливість дистанційно здійснювати індивідуальне навчання, забезпечуючи його каналом зворотного зв'язку, без якого процес навчання не може бути повноцінним.

2. **Телеконференції або форуми (Foren або UseNet)** при ДН ІМ є прекрасною можливістю для проведення групових занять у творчій атмосфері, групових консультацій, відповідей на питання, що найчастіше виникають у слухачів. Важко знайти більш вдалий засіб для формування та закріплення навичок комунікативної діяльності.

3. **Електронна дошка оголошень** при ДН ІМ може використовуватись, наприклад, для організації навчальних груп за інтересами і рівнем здібностей. Даний вид послуги дозволяє кожному користувачу помістити на неї своє оголошення та прочитати оголошення інших. Електронна дошка оголошень часто створюється в рамках електронної конференції та служить для вирішення організаційних задач.

4. **Розмови в реальному часі (Chatrooms або IRS-Internet Relay Chat)** при ДН ІМ – це розмова в мережі в реальному часі за допомогою клавіатури як своєрідна письмова телефонна розмова, або за допомогою мікрофона з відеокамерою чи без неї в «голосовому чаті», тобто як по телефону (німецькомовні чати: <http://www.germany.net./teilnehmer/100.119876/chatlink.htm>).

Навіть дуже короткий загальний аналіз технічних можливостей телекомунікаційних мереж (КТМ) показує, що дидактичний потенціал КТМ для цілей ДН ІМ зв'язаний з можливістю активної комунікативної діяльності того, хто навчається, що є складовою частиною навчання ІМ. Саме тому ДН ІМ через КТМ представляється найбільш перспективним, тому що використовується принцип максимальної інтенсифікації навчального процесу. Саме завдяки КТМ досягається більш високий темп роботи та можливість її індивідуалізації, створюється постійний зворотний зв'язок, підвищується мотивація, що викликана взаємодією з комп'ютером, зникає страх перед помилками.

Як приклад поділимося досвідом використання на заняттях навчальної програми «Lern-Netz Deutsch», що з'явилась в 1996 році, та представленої в безкоштовне використання (<http://www.skol-internet.telia-se/TIS/tyska/>). Головна ідея даного проекту – створення німецькомовного середовища на занятті та повного занурення у мову, чого неможливо досягти при проведенні традиційного заняття. Як позитивний досвід можна виділити високу мотивацію тих, хто навчається; їхнє бажання створювати власні Web-сторінки іноземною мовою; інтегрованість у текст, картинку та звук підсилює навчальний момент; можливості індивідуальної роботи та індивідуального підходу до сильних та слабких груп; слухачі одержують досвід роботи на комп'ютері та набувають корисних навичок для майбутньої трудової діяльності. І здійснюється спроба повернути процесу навчання деяку радість при вивченні німецької мови, що зникла за останні роки у зв'язку з надмірним зубрінням граматики. Перевагою є те, що можна одержати натисканням миші в Інтернеті або готові блоки заняття, або з локальної мережі, що навчає, PC Vokabeltrainer, Text-verarbeitungsprogramm mit deutscher Rechtschreib-und Grammatikkontrolle, CD-ROMs für Hörübungen. Як негативний досвід можна відзначити наявність відволікаючих можливостей PC та необхідність постійного контролю (Kontrolle über Software); технічні проблеми та при виникненні останніх необхідність наявності додаткового резервного матеріалу; нерівні можливості студентів – коли відсутність PC вдома позбавляє їх можливості тренінгу в домашній обстановці.

У висновку хочеться відзначити наступний момент: робота з PC при вивченні ІМ не означає повну відмову від традиційних підручників. І ті, хто очікують дива від Інтернету та думає, що проблеми при вивченні ІМ зникнуть при залученні електронних засобів, помиляються. Інтернет не є чарівником або ліками від усіх хвороб, а є допоміжним засобом. Продуктивність навчального процесу залежить переважно від компетенції викладача, його ентузіазму, особистих якостей та його методики проведення заняття. Крім того, студенти повинні мати мотивацію при вивченні ІМ, і тоді мова буде вивчатися ними без примусу. Заняття повинне мати добру структурованість, необхідно варіювати методи та соціальні форми (робота в парі, робота в довгостроковому проекті) і доповнювати роботу в Інтернеті іншими дигітальними допоміжними засобами. Також дуже важливо встановити зі студентами баланс особистого

спілкування та роботи на РС. Це, звичайно, легше сказати, ніж зробити і насамперед тоді, коли виникають технічні проблеми ("Computerabsturze"), але викладач повинен допомагати у вирішенні технічних проблем, а не концентруватися на своїй менторській ролі і виходити з принципу президента Гете-Інституту Х.Хоффманна "Neue Medien – Herausforderung fur die Deutsche Sprache".

Результати навчання перевірялися контрольним зрізом за допомогою завдань тестового характеру. Крім того, протягом семестру реєструвалися всі помилки на відпрацьований матеріал, що допускалися студентами як в експериментальних групах, так і в контрольних в усному мовленні та при читанні й аудіюванні. Отримані дані реєстрації помилок та результати тестування представлені в звіті держбюджетної теми кафедри "Інтерактивні методи навчання іноземній мові". Аналіз отриманих даних довів доцільність ДН при вивченні ІМ, тому що дистанційне навчання з використанням телекомунікаційних мереж забезпечує значне підвищення ефективності навчального процесу, одночасно істотно інтенсифікуючи його.

ЛОПАТІНА Т.Н. – старший викладач кафедри німецької мови Донецького національного технічного університету.

Наукові інтереси:

– навчання іноземній мові.

Подано 10.01.2003